

**ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МОЛОДІ**

Анотація. Досліджено причини моди та антимоди на українську мову, поширення української мови серед сучасної молоді. Визначено основні шляхи формування мовної особистості на сучасному етапі розвитку суспільства.

Аннотация. Исследованы причины моды и антимоды на украинский язык, распространения украинского языка среди современной молодежи. Определены главные пути формирования языковой личности на современном этапе развития общества.

Annotation. The article examines the causes of the Ukrainian language's being in fashion and antifashion, the spreading of the Ukrainian language among today's youth. The main ways of forming a language personality in the modern society have been identified.

Ключові слова: мовна стійкість, мода, популяризація.

Питання популяризації української мови вже кілька століть лишається актуальним, що зумовлено минулим України й українців. Так історично склалося, що й сьогодні це питання не втрачає своєї актуальності, незважаючи на 22-річну незалежність та закріплення за українською мовою статусу державної в Конституції України.

Мовлення української молоді збідніле, перенасичене жаргонізмами, сленгізмами, словами іншомовного походження. Широкого вжитку набули слова, які мають український відповідник (прайс, окей, гуд, екс-прем'єр, екс-чоловік, екс-дружина, кава-брейк та ін.). Найчастіше молодь послуговується російською мовою або суржи́ком.

В Україні в перші роки незалежності поняття "мовна стійкість" семантично пов'язувалося зі здатністю за несприятливих обставин зберегти і відновити українську мову, не допустити загрози денаціоналізації і втрати національної мовної сутності. На сьогодні основу мовної стійкості визначають зростання авторитету української мови, усвідомлення внутрішньої потреби спілкуватися й пізнавати світ засобами рідної мови, заперечення мовного відступництва в будь-яких його проявах тощо. У пострадянському мовознавстві дослідження мовної стійкості, її джерел та проблем розпочав відомий український лінгвіст О. Ткаченко [1, с. 4]. Пізніше цю важливу тему розглядали С. Єрмоленко, А. Погрібний, Л. Масенко, Г. Залізняк та ін.

Мета статті – дослідження джерел впливу на поширення української мови серед сучасної молоді.

Про мовне питання в Україні говориться багато, але конкретних дій та результатів популяризації української мови, на превеликий жаль, можна побачити мало. Зараз катастрофічно не вистачає якісної україномовної літератури, якісної кінематографічної продукції. Пересічним громадянам відома лише невелика кількість українських митців, серед яких найчастіше естрадні виконавці, натомість практично невідомими залишаються письменники, художники тощо.

За нинішніх умов молодь, навіть вихована в українських родинах, вступаючи в доросле життя, змушена використовувати російську мову через панування в Україні російськомовного інформаційного продукту (в теле- та радіопросторі, у ЗМІ, на ринку періодики, а найбільшою мірою – в інформаційно-комп'ютерній мережі та Інтернеті). Інтернет-ЗМІ стають першочерговим джерелом інформації, тим самим диктуючи мовну моду своїм користувачам.

Засоби масової інформації часто послуговуються далеко не літературною мовою, використовуючи суржик, сленг, жаргонізи, неологізи, іноді нецензурну лексику. За допомогою ЗМІ створюється мода, яка відіграє провідну роль у процесах популяризації.

Мода – це тимчасове переважання одного стилю в різних сферах життя й культури, вона позначає неміцну, швидкоплинну популярність. Аналізуючи сучасне мовлення молоді, можна дійти висновку, що руйнівні процеси антимоди на українську мову й досі діють [2, с. 523].

Проблемою практичного застосування української мови серед молоді також є її недостатня популярність у теле- та радіоефірах. Це пов'язано з потребою в забезпеченні використання української мови в ЗМІ, сфері культури, освіти і науки, у інформаційних технологіях, рекламі тощо. Люди переважно дивляться російськомовні програми, які мають численну аудиторію. Телесеріали, гумористичні програми, кінофільми теж передаються головним чином російською мовою. Сучасна українська музика, яка перестає втрачати національний колорит, падає під навалю західних стандартів та попсових російських шаблонів, які не несуть у собі жодного патріотичного змісту [3, с. 6].

Ще однією з проблем популяризації української мови є наявність в Україні як україномовних, так і російськомовних дитячих садків, шкіл та вищих навчальних закладів. Більшість батьків обирають для своїх дітей навчальні заклади з російською мовою навчання, внаслідок чого частина випускників середніх навчальних закладів України переважно не знають української літератури, навчальної дисципліни, яка тісно пов'язана з українською мовою, не знають українських письменників-класиків, їхніх творів, усної народної творчості, що призводить до бездуховності й низької культури особистості загалом. Слід зазначити особливо низький рівень культури усного й писемного мовлення випускників середніх навчальних закладів, що зумовлене як постійним перебуванням їх у російськомовному середовищі, так і недостатньою увагою під час навчання їх української мови в середніх школах.

Проте не можна звинувачувати лише загальноосвітню школу, яка всю увагу спрямовувала на засвоєння учнями правил правопису й граматики й мало турбувалася про те, як треба вимовляти окремі звуки та словосполучення згідно з нормами української орфоепії.

Можна зробити висновок, що молодь не спілкується українською мовою через те, що їй насаджується російська мова, переважно в Інтернет-просторі, на радіо, різноманітних розважальних заходах, на яких, власне, і виховується сучасна молодь.

Популяризація мови – питання неоднозначне, воно потребує гнучкості у виборі методів та засобів дії. Нікого не можна змусити адміністративними методами користуватися українською мовою. Потрібна правильна й мудра мовна політика, яка б повернула народ до рідної мови, а національним меншинам дала змогу зберегти свою мову й водночас оволодіти в повному обсязі державною мовою.

Перехід на українську мову спілкування у повсякденному житті не може бути примусовим – це має бути особисте рішення окремого громадянина, глибоко усвідомлене ним самим. На жаль, непокоїть той факт, що спілкування українською мовою відбувається переважно з батьками, родичами, у процесі навчання – з викладачами, але в стосунках з ровесниками сучасна молодь спілкується переважно російською мовою та суржиком. У культуріусного спілкування молодих людей вкорінюється знижений стиль мовлення, розвивається ненормативна лексика. Таким чином, молодь втрачає не тільки мовне, національне, а й людське обличчя. Тому збереження мовної стійкості в сучасному молодіжному комунікативному просторі дуже важливе [4, с. 13–35].

Отже, незважаючи на те, що російська мова споріднена з українською, вона повинна вільно функціонувати, не ставлячи під загрозу зникнення мови корінного населення України – української.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Ткаченко О. Б. Проблема мовної стійкості та її джерела / О. Б. Ткаченко // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 3–10. 2. Єрмоленко С. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Єрмоленко, С. Бибик, О. Тодор; за ред. С. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 480 с. 3. Ажнюк Б. І. Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку / Б. І. Ажнюк. – К.: Українознавство, 2009. – 111 с. 4. Єрмоленко С. Я. Соціальна престижність української мови в сучасному комунікативно-інформаційному світі / С. Я. Єрмоленко // Українознавство. – 2005. – № 4. – С. 13–35.